

libl. ex. I 10

WILHELM STREEK 26
DEN HAAG

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

'S-GRAVENHAGE TELEFOON [REDACTED] - [REDACTED]
[REDACTED] [REDACTED]

R A P P O R T N O 1 5

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN EIEREN

IN 1942.

*L₁
15
A*

NIET VOOR PUBLICATIE.

52/369

I N H O U D.

TEKST.

De gegevens en de uitwerking.
De kosten
Onderbezetting
De productie
Kosten en productie, omgerekend voor de periode 1 Oct. 1941 - 30 Sept. 1942
Ondernemersloon
De resultaten.

STATEN.

- A. Overzicht van den kostprijs (exclusief ondernemersloon) per 100 kg. eieren in guldens: Vermeerderingsbedrijven.
B. Idem: Fokbedrijven.
C. Berekening van den kostprijs per kg. eieren en per ei in de perioden:
15 Mei 1942 - 14 November 1942
15 Juni 1942 - 14 November 1942.

BIJLAGEN.

- I. Toelichting op de kostenelementen.
II. Overzicht van het ingecalculerde loon voor eigen arbeid en van de pachtprizen.
III. Berekening van den kostprijs per 100 kg. eieren in de periode 1 Oct. 1938 - 30 Sept. 1939; Vermeerderingsbedrijven in Limburg.
IV. Idem: Vermeerderingsbedrijven in Gelderland en Drenthe.
V. Idem: Fokbedrijven in Gelderland.
VI. Idem: Overige fokbedrijven.
VII. Idem in de periode 1 October 1940-30 September 1941: Vermeerderingsbedrijven in Limburg.
VIII. Idem: Vermeerderingsbedrijven in Gelderland.
IX. Idem: Overige vermeerderingsbedrijven.
X. Idem: Fokbedrijven in Gelderland.
XI. Idem: Overige fokbedrijven.
XII. Berekening van den kostprijs na het elimineeren van de kosten van onderbezetting, in de periode 1 October 1940-30 September 1941.
XIII. Berekening van den kostprijs per 100 kg. eieren in de periode 1 October 1941 - 30 September 1942; Vermeerderingsbedrijven.
XIV. Idem: Fokbedrijven.
XV. Gegevens voor de omrekening van de productiekosten in de basisperiode 1 October 1940 - 30 September 1941 tot de periode 1 October 1941 - 30 September 1942.
XVI. Berekening van den kostprijs, na het elimineeren van de kosten van onderbezetting, in de periode 1 October 1941 - 30 September 1942.
-

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN EIEREN IN 1942.GEGEVENS EN DE UITWERKING.

Daar het L.E.I. niet over kostprijsboekhoudingen van pluimveebedrijven beschikte, is een aantal bedrijven bezocht, die volgens opgave van de Nederlandsche Centrale voor Eieren en Pluimvee een goede boekhouding bezaten.

Ter plaatse zijn de cijfers dezer boekhoudingen overgenomen voor de perioden 1 October 1938 - 30 September 1939 en 1 October 1940 - 30 September 1941, aangevuld met enkele schattingen. Het tijdvak van 1 October - 30 September is gekozen op advies van de Centrale, omdat in October het winterseizoen begint.

Voor beide perioden is de kostprijs per 100 kg. eieren berekend, zoowel voor de groep vermeerderingsbedrijven, als voor de groep fokbedrijven. De kostprijs der eerste periode heeft betrekking op normale omstandigheden, die van de tweede periode op omstandigheden, die al geheel beïnvloed zijn door den oorlog. De aanvulling met schattingen was doorgaans noodig voor den arbeid van eigen personeel (gezinsarbeid), de waarde van de hokken en de afrastering, de pachtwaarde van den grond en het aandeel in de algemeene kosten indien het bedrijf niet uitsluitend pluimveebedrijf was.

Voorts zijn enkele normen aangenomen, verstrekt door de Centrale en den Heer van Asperen Vervenne, districts-assistent voor Holland en Zeeland.

De bedrijven waren gelegen in de volgende gebieden: Limburg (omgeving van Weert), Gelderland (de Veluwe en het gebied ten Oosten van de IJssel); enkele bedrijven, verspreid over Overijssel (1), Drente (3), Groningen (1) en Z. Holland (2.).

Het totaal aantal bedraagt in 1940/1941: 21 vermeerderings- en 12 fokbedrijven; in 1938/1939 10 vermeerderings- en 8 fokbedrijven.

DE KOSTEN.

Voor de toelichting op de kostenelementen wordt verwezen naar bijlage I.

De kosten zijn uitgerekend per 100 kg. eieren om de verschillende bedrijven naast elkaar te kunnen vergelijken. Om de kostprijzen van 1940/1941 met een normaal voor-oorlogsjaar te kunnen vergelijken, is eenzelfde berekening ook over 1938/1939 opgezet voor de bedrijven, waar dit mogelijk was.

Voor de posten loon en voer is ook het gemiddelde per hen uitgerekend. Het totaal loon (inclusief sociale lasten) en de totale voederkosten voor alle dieren zijn gedeeld door het gemiddeld aantal aanwezige hennen. Dit aantal is verkregen door eerst het gemiddelde aantal per kwartaal (1 Oct. - 1 Jan. enz.) te berekenen uit de tellingen per 1 Oct. 1. Jan. 1 April en 1 Juli.

Deze becijfering kon uiteraard alleen worden uitgevoerd voor die bedrijven waarvan 4 kwartaal tellingen bekend waren.

ONDERBEZETTING.

Het behoort niet tot de taak van het L.E.I. om te beslissen of de kosten van onderbezetting al of niet in den kostprijs verdisconteerd dienen te worden. Derhalve is voor 1940/1941 naast de berekeningen waarbij alle kosten zijn omgeslagen over de verminderde productie ook een berekening opgesteld, waarbij bepaalde kostenelementen verminderd zijn in evenredigheid met de vermindering der pluimveestapel.

Volgens mededeeling van de Centrale dient er van te worden uitgegaan, dat de pluimveestapel op de fokbedrijven is teruggebracht tot 65% en die op de vermeerderingsbedrijven tot 51% van den stapel in de periode 1938/'39. De betreffende kostenelementen, uitgezonderd arbeid (zie bijlage XII) zijn in deze verhouding gereduceerd.

Bij sommige bedrijven is de eigen arbeid in 1940/41 zoodanig opgegeven, dat reeds rekening werd gehouden met de geringere bezetting. Waar dit niet het geval was, is voor het loon (eigen arbeid + vreemde arbeid) aangenomen, dat het is gedaald met de helft van de vermindering van het aantal kippen (in %).

Het loon van den vreemden arbeid is uiteraard als werkelijke uitgave constant gelaten; na aftrek hiervan van het omgerekend totaal loon, bleef dan het bedrag voor eigen arbeid over.

Bij de fokbedrijven deed zich indit verband een moeilijkheid voor. Zooals in bijlage I onder 14 is opgemerkt, kon voor deze bedrijven het loon voor het fokken zeer moeilijk worden geëlimineerd; de loonpost is dus te hoog opgenomen, waartegenover de fictieve aankoop van het benodigde kuikenmateriaal tegen den kostprijs exclusief arbeidsloon onder de kosten is opgenomen. De hierboven omschreven reductie van het loon bij het elimineeren van de kosten van onderbezetting kon op dit hooge arbeidsloon niet worden toegepast. Daarom is in dit geval voor de fokbedrijven het gemiddelde loon per 100 kg. eieren der vermeerderingsbedrijven in het betreffende gebied aangenomen en hierop is op dezelfde wijze de vermindering toegepast.

Zooals in bijlage I onder 12 is aangegeven, was de pacht zeer uiteenlopend opgegeven; daarom is per kip 15 m² benodigd oppervlak aangenomen. Zoo zijn dus deze kosten reeds in evenredigheid met het aanwezige aantal kippen gewijzigd.

Sommige fokbedrijven hebben in verband met de gunstige ligging voor den afzet van kuikens en eieren een hoogen pachtprijs. Daar onder de gewijzigde omstandigheden het typische karakter van het fokbedrijf verloren is gegaan is een gedeelte dezer hooge pacht in zekeren zin als kosten in onderbezetting te beschouwen. De reductie kon moeilijk worden doorgevoerd en is daarom achterwege gelaten.

DE PRODUCTIE.

Voor de berekening van den kostprijs per 100 kg. eieren is de werkelijke productie der betreffende periode aangehouden. Het berokenen van de normale opbrengst, met uitschakeling van de toevallige invloeden was bij gebrek aan gegevens over een reeks van jaren, niet mogelijk. Voor de gemiddelde productie per hen is het totaal aantal eieren (inclusief de eieren voor verbruik in eigen bedrijf en in de huishouding) gedeeld door het gemiddeld aantal aanwezige hennen dat op de hierboven omschreven wijze is berekend. In overleg met de Centrale zijn 17 eieren per kg. gerekend.

KOSTEN EN PRODUCTIE OMGEREKEND VOOR DE PERIODE 1 Oct. 1941 - 30 Sept. 1942. (Bijl. XV.)

Hiervoor is uitgegaan van de grootendeels empirische kosten in de basisperiode 1 Oct. 1940 - 30 Sept. 1941. De meeste kostenelementen uit de basisperiode zijn eerst gewijzigd door vermenigvuldiging met de wijzigings-coëfficiënten. Deze laatste geven de verandering van den prijs van het betreffende kostenelement en de eventuele verandering van de hoeveelheid kosten aan.

De kostenelementen waarvoor de wijzigingscoëfficiënt alleen de prijsstijging inhoudt zijn daarna vermenigvuldigd met het quotient van de gemiddelde eierproductie per onderzocht bedrijf in 1941/'42 en in 1940/'41; dit quotient bedraagt (zie bijl. XV ad 1 en 2)

voor de vermeerderingsbedrijven	73.5%
" " fokbedrijven	73.1%

Voor die posten waarvan in de wijzigingscoëfficiënt oock de verandering van de hoeveelheid kosten (evenredig met de verhouding van den stapel in 1941/'42 t.o.v. 1940/'41) is opgenomen, is na vermenigvuldiging met de wijzigingscoëfficiënt vermenigvuldigd met de factor:

7.56 : 5.37 = 1.41	voor de vermeerderingsbedrijven en
8.51 : 6.04 = 1.41	" " fokbedrijven;

dit quotiënt is de verhouding van de gemiddelde productie per hen in de betreffende perioden.

Deze laatste factoren zijn toegepast voor de posten voeder, pacht en mest. Voor de post voeder zijn de kleinhandelsprizen en de normen van de hoeveelheid van de verschillende toegewezen voedersoorten door de Centrale verstrekt.

De kosten aan- en verkoop; eigen verbruik; inkrimping en uitbreiding zijn in hun geheele samenhang door de Centrale bekeken. Voor de wijze van omrekening dezer posten wordt eveneens verwezen naar bijlage XV.

ONDERBEZETTING.

Voor het loopende bedrijfsjaar is eveneens een berekening exclusief de kosten van onderbezetting gemaakt (bijlage XVI), op de wijze zooals hiervoor is uiteengezet.

Voor 1940/'41 was de bezetting t.o.v. 1938/'39 51% resp. 65% voor de vermeerderingsbedrijven, resp. fokbedrijven.
 De bezetting van 1941/'42 t.o.v. 1938/'39 bedraagt dan:
 51% x 1.035 = 52.8% voor de vermeerderingsbedrijven.
 65% x 1.03 = 67 % " " fokbedrijven.

ONDERNEMERSLOON.

De kostprijzen zijn alle zonder ondernemersloon berekend. Alleen de eigen arbeid is tegen het loon van een landarbeider inberekend.

Het L.E.I. stelt uiteraard de hoogte van het ondernemersloon niet vast. Daarom is na de onder "de resultaten" volgende samenvattende tabel van de berekende kale kostprijzen ook een tabel opgenomen van de kostprijzen, waarin 4 gevallen van het ondernemersloon zijn onderscheiden n.l.:

- I. de kale kostprijs, dus zonder ondernemersloon.
- II. inclusief een ondernemersloon van 10% der kosten.
- III " " " " 20% " "
- IV. " " " " 30% " "

Er is daarbij uitgegaan van den kalen kostprijs, waarin de kosten van onderbezetting zijn verdisconteerd; uiteraard kan evenzeer worden uitgegaan van den kalen kostprijs exclusief de kosten van onderbezetting.

Er is reeds opgemerkt, dat het L.E.I. hierin geen keuze doet.

Voor de fokkersbedrijven is in den kostprijs de beloning voor de specifieke werkzaamheden van dit soort bedrijf buiten beschouwing gelaten, door ook hier de eigen arbeid tegen landarbeidersloon te berekenen.

DE RESULTATEN.

Op de staten A en B is een overzicht gegeven vande kostprijzen, exclusief het ondernemersloon.

Een samenvatting hiervan volgt hieronder (per 100 kg. en per 100 eieren in guldens).

Kale kostprijs over de periode 1 Oct. - 30 Sept.	Vermeerderingsbedrijven		Fokbedrijven		Gemiddeld.	
	per 100 Kg.	per 100 eieren	per 100 Kg.	per 100 eieren	per 100 Kg.	per 100 eieren
1.1938/'39	61.98	3.65	74.91	4.41	78.45	4.03
2.1940/'41 (dezelfde bedrijven als 1).	95.09	5.59	108.84	6.40	101.97	6.-
3.1940/'41 (alle bedrijven)	99.42	5.85	103.26	6.07	101.34	5.96
4.1941/'42	182.43	10.73	162.84	9.58	172.64	10.16

De kostprijzen van 1940/1941 en 1941/1942 zijn berekend met inbegrip van de kosten van onderbezetting. Voor de kostprijs exclusief deze kosten zie de bijlagen XII en XVI.

Hieronder volgt een overzicht van den kostprijs, inclusief het ondernemersloon bij een hoogte, zooals in de hiervoor genoemde gevallen I t/m IV is aangegeven.

Ondernemersloon in % van de kale kosten	Vermeerderingsbedrijven. Fokbedrijven				Gemiddeld.	
	Kostprijs:					
	per 100 Kg.	per 100 eieren	per 100 Kg.	per 100 eieren	per 100 Kg.	per 100 eieren
1 Oct.1940-30 Sept.1941						
I 0	99.42	5.85	103.26	6.07	101.34	5.96
II 10	109.36	6.44	113.59	6.68	111.48	6.56
III 20	119.30	7.02	123.91	7.28	221.61	7.15
IV 30	129.25	7.61	134.24	7.89	131.75	7.75
1 Oct.1941-30 Sept.1942.						
I 0	182.43	10.73	162.84	9.58	172.64	10.16
II 10	200.67	11.80	179.12	10.54	189.90	11.17
III 20	218.92	12.88	195.41	11.50	207.17	12.19
IV 30	237.16	13.95	211.69	12.45	224.42	13.20

Op Staat C is de volgende berekening gemaakt:

Er is verondersteld dat de productiekosten voor de periode 15 Nov. 1941 - 14 Nov. 1942 gelijk zijn aan die in de periode 1 Oct. 1941 - 30 Sept. 1942.

- Opdat alle productiekosten in die periode vergoed zullen worden is
- 1e. uit de geraamde productie per hen van 15 Nov. 1941 - 14 Mei 1942 en van 15 Mei 1942 - 14 Nov. 1942 en
  - 2e. uit de eierprijs in de periode 15 Nov. 1941 - 14 Mei 1942 te berekenen welke prijs vanaf 15 Mei zou moeten worden vastgesteld.

Voor de uitvoering dezer becijfering is de kostprijs inclusief 20% ondernemersloon als uitgangspunt gekozen.

Er zijn 2 gevallen uitgewerkt n.l.

A. indien de nieuwe prijs 15 Mei ingaat.

B. " " " " 15 Juni "

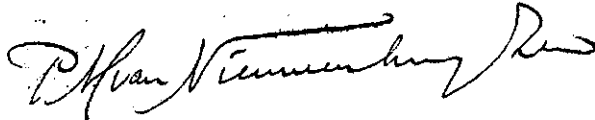
Het resultaat der berekeningen is als volgt:

geval A prijs per:		geval B prijs per:	
Kg.	ei	Kg.	ei
gld.	ct.	gld.	ct.
2.97	17.5	3.79	22
2.50	15	3.12	18.5

Vermeerderingsbedrijven
Fokbedrijven

's-Gravenhage, 30 April 1942.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,
Voor den Directeur,

(Drs.P.M. van Nieuwenhuyzen).

RAPPORT NO. 15. STAAT A.
OVERZICHT VAN DEN KOSTPRIJS (exclusief ondernemersloon) PER 100 KG. EIEREN IN GULDENS.
VERMEERDERINGSBEDRIJVEN.

I. Limburg.

1 October - 30 September	Helden		Helden		Kassel		Grathem		Grathem		Baexem		Ospel		Ospel		Hunsel		Haelen		Kelpen		Gemiddeld 1)	
	I	II	II	II	I	I	II	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
1938/1939	52.18	68.83	68.83	108.87	93.30	93.30	71.99	71.99	101.37	66.33	56.31	53.48	53.59	72.86	129.15	58.47	95.64	98.22						
1940/1941	113.58	106.49	108.87	93.30	71.99	71.99	101.37	66.33	56.31	53.48	53.59	72.86	129.15	58.47	95.64	98.22								

II. Gelderland.

1 October - 30 September	Wageningen			Zevenaar			Angerlo			Winterswijk			Gemiddeld 1)		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
1938/1939	64.46	88.13	103.46	60.40	67.26	111.68	60.40	67.26	111.68	64.04	104.72	104.53	64.04	104.72	104.53
1940/1941	88.13	103.46	111.68	60.40	67.26	111.68	60.40	67.26	111.68	64.04	104.72	104.53	64.04	104.72	104.53

III. Overige.

1 October - 30 September	Haaksbergen		Hoogeveen		Coevorden		Zevenhuizen 2)		Gemiddeld 1)	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
1938/1939	101.30	63.44	84.90	80.93	125.72	63.44	84.90	95.51	63.44	84.90
1940/1941	101.30	63.44	84.90	80.93	125.72	63.44	84.90	95.51	63.44	84.90

- 1) I: alleen de bedrijven die ook over 1938/1939 zijn uitgewerkt.
 II: alle bedrijven in 1940/1941.
- 2). Over het kalenderjaar 1941; is derhalve niet meegerkend in het gemiddelde.

RAPPORT No. 15. Staat B.

OVERZICHT VAN DEN KOSTPRIJS (exclusief ondernemersloon) PER 100 KG. EIJEREN IN GULDENS.

FOKBEDRIJVEN

I. Gelderland.

	1 October - 30 September	Barnveld	Laren	Ede 2)	Borculo	Apeldoorn		Duisen	Gemiddeld 1)	
						I	II		I	II
1938/1939		--	--	85.98	79.16	55.47	82.11	93.23	77.51	--
1940/1941		90.25	89.07	130.43	93.84	105.84	149.82	96.56	111.52	104.26

II. Overige.

	1 October - 30 September	Moordrecht	Hillegersberg	Coevorden	Meijel	Roggel	Gemiddeld 1)	
							I	II
1938/1939		75.54	81.01	--	60.30	--	72.30	--
1940/1941		98.96	109.26	103.84	110.22	88.95	106.15	102.25

L.E.I. 1) I: alleen de bedrijven, die ook over 1938/1939 zijn uitgewerkt.
 II: alle bedrijven in 1940/1941.

2) Beide jaren over het kalenderjaar, is derhalve niet meegetrekkend in de Gemiddelden.

BEREKENING VAN DE PRIJS PER KG. EIEREN EN PER EI.

A. IN DE PERIODE 15 Mei 1942 - 14 Nov. 1942.

I. Op de Vermeerderingsbedrijven.

De geraamde productie voor de periode 15 Nov. 1941 - 14 Nov. 1942 is 5.37 Kg. per hen.
 Moeten alle kosten vergoed en een ondernemersloon van 20% verdiend worden, dan moeten deze 5.37 Kg. volgens het overzicht op pag 3. per kg. f. 2.19 opbrengen: 5.37 x f. 2.19 = f. 11.76
 In de periode 15 Nov. 1941 - 14 Mei 1942 is geproduceerd 2.54 Kg.
 Hiervoor is per Kg. f. 1.32 ontvangen = 2.54 x f. 1.32 = f. 3.35
 Voor het restant der productie groot 2.83 Kg. moet nog ontvangen worden f. 8.41
 De prijs per Kg. is dan f. 2.97.
 De prijs per ei f. 2.97 : 17 = f. 0.175.

II. Op de Fokbedrijven.

De geraamde productie voor de periode 15 Nov. 1941 - 14 Nov. 1942 is 6.04 Kg. per hen.
 Moeten alle kosten vergoed en een ondernemersloon van 20% verdiend worden dan moeten deze 6.04 Kg. opbrengen 6.04 x f. 1.95 = f. 11.78
 In de periode 15 Nov. 1941 - 14 Mei 1942 is geproduceerd 2.83 Kg.
 Hiervoor is ontvangen 2.83 x f. 1.32 = f. 3.74
 Voor het restant der productie groot 3.21 Kg. moet nog ontvangen worden f. 8.04
 De prijs per Kg. is dan f. 2.50.
 De prijs per ei f. 2.50 : 17 = f. 0.15.

B. IN DE PERIODE 15 Juni 1942 - 14 Nov. 1942.

I. Op de Vermeerderingsbedrijven.

De geraamde productie in de periode 15 Nov. 1941 - 14 Nov. 1942 is 5.37 Kg. per hen.
 Moeten alle kosten vergoed en een ondernemersloon van 20% verdiend worden dan moeten deze 5.37 Kg. opbrengen 5.37 x f. 2.19 = f. 11.76
 In de periode 15 Nov. 1941 - 14 Juni 1942 is geproduceerd 3.48 Kg.
 Hiervoor is ontvangen 3.48 x f. 1.32 = f. 4.59
 Voor het restant der productie groot 1.89 Kg. moet nog ontvangen worden f. 7.17
 De prijs per Kg. is dan f. 3.79.
 De prijs per ei f. 3.79 : 17 = f. 0.22.

II. Op de Fokbedrijven.

De geraamde productie voor de periode 15 Nov. 1941 - 14 Nov. 1942 is 6.04 Kg. per hen.
 Moeten alle kosten vergoed en een ondernemersloon van 20% verdiend worden dan moeten deze 6.04 Kg. opbrengen 6.04 x f. 1.95 = f. 11.78
 In de periode 15 Nov. 1941 - 14 Juni 1942 is geproduceerd 3.92 Kg.
 Hiervoor is ontvangen 3.92 x f. 1.32 = f. 5.17
 Voor het restant der productie groot 2.12 Kg. moet nog ontvangen worden f. 6.61
 De prijs per Kg. is dan f. 3.12.
 De prijs per ei f. 3.12 : 17 = f. 0.185.